

1. Obiekt **522/2**
**WIEŻA DZWONNA i ZEGAROWA przy kościele par. rzym.-kat.
pw. św. Piotra i Pawła**

2. Czas powstania
k.XVIII w.; 1883

3. Miejscowość
NOWY ŻMIGRÓD

11. Zdjęcia rzut przekrój sytuacja orientacja

2.

4. Adres
Nowy Żmigród
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
województwo **podkarpackie**
gmina **Nowy Żmigród** pow. **Jasło**

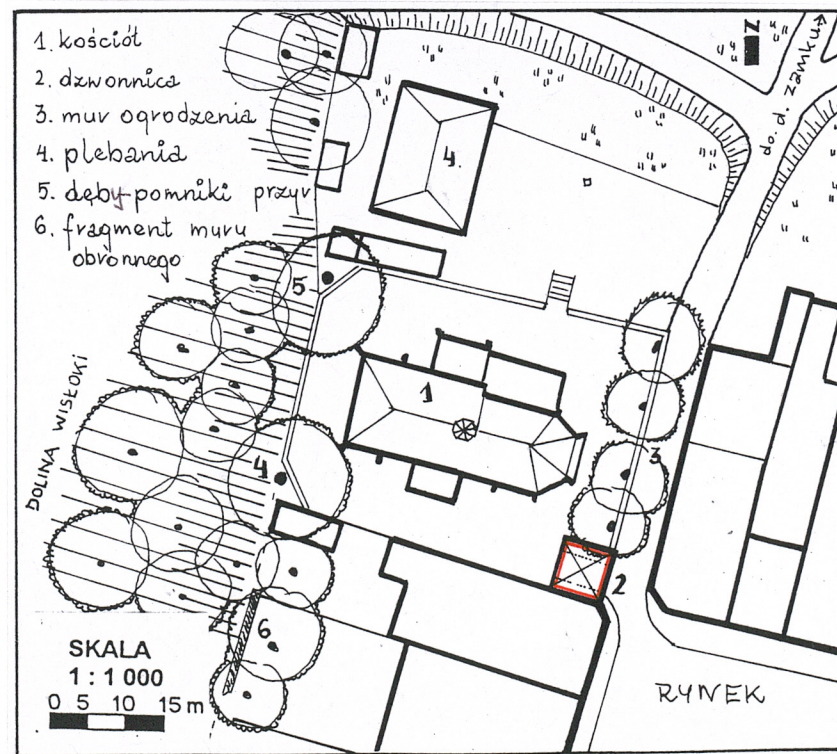
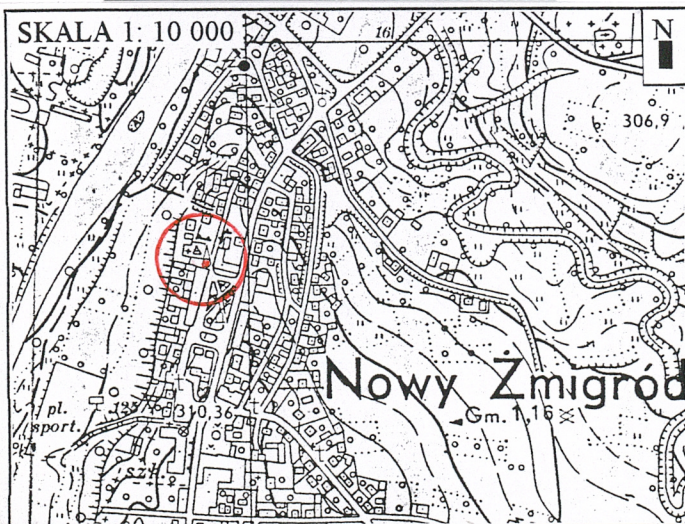
6. Poprzednie nazwy miejscowości
**1305: Żmigrod, 1325-1327: Nov(a)
Żmigród**

7. Przynależność administracyjna 1. VI. 1975 r.
województwo **rzeszowskie, krośnieńskie**
powiat **Jasło**

8. Właściciel i jego adres
**Parafia rzym.-kat. pw. św. Piotra i Pawła
38-230 Nowy Żmigród
Diecezja rzeszowska**

9. Użytkownik i jego adres
**Parafia rzym.-kat. pw. św. Piotra i Pawła
38-230 Nowy Żmigród
tel.0-13 631**

10. Rejestr zabytków
A-170 1972 r.
Nr data

Czas budowy dzwonnicy nie jest znany, ale jej historię należy łączyć z dziejami kościoła farnego, które sięgają XIV w. Włączona w obręb muru, wraz z świątynią wchodziła w skład zespołu kościelnego. Liczne pożary i zniszczenia kościoła (1474, 1522, 1577, 1694, 1846 r.) zapewne nie oszczędziły i dzwonnicy.

Można przypuszczać, iż podobnie jak kościół i ogrodzenie pierwotna dzwonnica murowana była z kamienia rzeczno, i zarazem pełniła funkcję bramy wejściowej na plac przykościelny. Pierwsza wzmianka o dzwonnicy informuje, że w czasie pożaru w 1843 r. spalił się dach. Kolejne zniszczenie obiektu pożarem miało miejsce w 1846 i w 1882 roku.

Po tym trzecim pożarze w 1883 r. w czasie prac remontowych podwyższono dzwonnice o dwie kondygnacje i wówczas otrzymała wygląd wieży. Podwyższenie dzwonnicy zapewne wiązało się też z chęcią zamontowania na niej, obok dzwonów także mechanizmu i tarczy zegarowej od strony rynku. Odtąd dodatkowo pełniła funkcję zegara miejskiego.

Struktura wewnętrznych murów pozwala wnioskować, iż przed rozbudową dzwonnicy mury obwodowe dochodziły do wysokości 1-kondygnacji. Podstawowym budulcem był kamień rzeczny na zaprawie wapiennej, w górnej części przemieszany z niewielką ilością cegły ceramicznej (widoczne są przebarwienia kamienia spowodowane pożarami). Parter dzwonnicy pełnił funkcję bramy, natomiast na 1-kondygnacji zawieszane były dzwony. Tutaj znajdowały się wysokie otwory okienne (obecnie przesklepione cegłą) przy trzech elewacjach.

W 1908 r. znajdowały się następujące dzwony: mały "Maryjka" fundacji obywatela żmigrodzkiego Tomasza Brożyna; średni dzwon z 1845 r. "św.

Sytuacja - dzwonnica - wieża zegarowa wchodzi w skład zespołu kościelnego. Zespół ten położony jest w centralnej części N. Żmigrodu, w pn.-zach. narożu dawnego placu rynkowego, w pobliżu głównej drogi prowadzącej z Dukli do Gorlic, i do Jasła. Dzwonnica znajduje się w obrębie ogrodzenia placu kościelnego, w jego pd.-wsch. narożu. Usytuowana jest na terenie lekko opadającym ku pd.-zach., przy uliczce doprowadzającej do zabudowań plebańskich, fasadą w kierunku rynku. Do północnej elewacji dochodzi niski mur z kamienia rzeczno, nagi, a od południa sąsiaduje z zabytkową kamienicą przyrynkową. Dzwonnica jest zarazem bramą wejściową na plac kościelny. W krajobrazie stanowi dominatę wysokościową. Jest również wyraźnym akcentem naroża rynku.

Materiał, konstrukcja, technika - murowana w dolnej kondygnacji z kamienia rzeczno, 2-kondygnacja też z cegły ceramicznej, następne z cegły. Mury z zewnątrz otynkowane, wewnątrz są nagie. Są lekko zbieżne. Cokół kamienny, z odsadzką, obłożony lastriko. Mury obwodowe od zewnątrz są wzmocnione w narożach pilastrami, oraz ankrowane. Dekoracje architektoniczne wykonane są w tynku. Otwory okienne, blendy, drzwiowe sklepione są łukiem pełnym, kolisto i prosto. Otwory okienne od wewnątrz są rozglifione. Dolna kondygnacja - brama przejściowa - zamknięta jest sklepieniem kolebkowym. Belki stropowe - na 1-kondygnacji wsparte są na odsadzce w murze; w 2-kondygnacji w gniazdach w murze; na nich wsparte są słupy narożne następnych kondygnacji. Dla kondygnacji dzwonów (3-kondygnacji) są zdwojone. Ta wsparta jest na oddzielnej drewnianej konstrukcji, stężonej mieczami, wspartej na murach obwodowych. Mechanizm zegara na 4-kondygnacji. Górne kondygnacje otwarte są na wieżbę dachową. Wieżba dachowa drewniana konstrukcji krokwiowo - płatwiowej. Słupy iglicowego hełmu wsparte są na belkach rusztu i stężone zastrzałami. Dach, hełm, gzymsy, głowice, ławy podokienne pokryte są blachą ocynkową. Posadzki: betonowa kostka 6-boczna; podłoga biała; deski. Schody wejściowe: otwarte na przestrzeń bramy, drewniane, 1-biegowe, proste, z poręczą; na kondygnacje - drewniane, drabiniaste, 1-biegowe, proste. Drzwi drewniane: 1-skrzydłowe, spagowe, odeskowane, zamek skrzynkowy. Okna żaluzjowe, drewniane. Hełm zakończony ozdobnie kutym krzyżem.

Rzut - dzwonnica na rzucie kwadratu, o grubych murach. W przyziemiu, na osi wsch.-zach. znajduje się brama przelotowa, 1-prześłowa, dość szeroka. Przy pn. ścianie wejście schodami na wyższe kondygnacje dzwonnicy - wieży zegarowej. Wszystkie kondygnacje mają rzut kwadratu. Kondygnacja dzwonów ma szerokie otwory okienne na 4 strony świata.

Bryła - wieżowa, 4-kondygnacyjowa, zwarta. Korpus przykryty jest dachem 4-spadowym, pośrodku z wysmukłym hełmem, ośmiobocznym, o formie zbliżonej do gruszki, górą z profilowanym gzymsem, i baniastym stożkowatym zwieńczeniem, z kulą i krzyżem.

Elewacje - gładko otynkowane. Wystrój wszystkich elewacji jest analogiczny. Cokół dość wysoki. Naroża ścian ujęte są gładkimi pilastrami; w 2, 3 i 4-kondygnacji występują cokoly i profilowane głowice, podpierające także gzymsy kordonowe (brak przy tylnej elewacji, ponad 2-kondygnacją), oraz cokolik w partii ścianki kolankowej. W 2-kondygnacji, poniżej blendy biegnie prosty gzyms. Gzyms koronujący jest wydatny, profilowany, u dołu ze

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok. 696 m ³	ok. 78 m ²	sakralne	sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan techniczny dzwonnicy jest dobry.</p> <p>Mury bez zagrożeń konstrukcyjnych. Fundamenty nie posiadają izolacji. Cokół pokryty jest warstwą lastriko, co powoduje podniesienie poziomu zawilgocenia murów. Na tynkach powyżej cokołu tu i ówdzie widoczne są liszaje, wykwity i złuszczenia.</p> <p>Wieżba dachowa i zawieszenie dzwonów jest stabilne i nie widać zagrożeń. Tu i ówdzie ślady działania drewnojadów i przebarwienia będące efektem działania wilgoci.</p> <p>Pokrycie dachu dość szczelne.</p> <p>Mechanizm zegara nieczynny.</p>	
<p>Po 1945 roku usunięte zostały zniszczenia wojenne.</p> <p>W następnych latach prace remontowe prowadzone były na bieżąco systemem gospodarczym.</p> <p>Remonty przeprowadzone w latach 1961 i 1981 oraz w 1984 związane były z częściową wymianą zniszczonych i uszkodzonych elementów konstrukcyjnych zawieszenia dzwonów i wieźby dachowej, oraz pokrycia dachowego.</p> <p>Przeprowadzono odnowienie elewacji, na cokół położono lastriko.</p> <p>W bramie wejściowej położono nawierzchnię z kostek betonowych.</p> <p>Zaprowadzono instalację elektryczną.</p>		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Prace remontowe i modernizacyjne, także i w obrębie najbliższego otoczenia dzwonnicy należy przeprowadzać po wcześniejszym uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi.</p> <p>Chronić zachowany pierwotny układ wnętrza, bryłę obiektu oraz detale architektoniczne, i wyposażenie.</p> <p>Wskazane jest naprawienie mechanizmu zegara wieżowego.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

W. Sarna, *Opis powiatu jasielskiego*, Jasło 1908, s.478-497.
Katalog Zabytków Sztuki, pow. Jasielski, oprac. I. K. Trybowski, O. Zagórowski, mps, 1957, [w:] Archiwum SOZ, Rzeszów.
J. Ross, *Zabytki sztuki Jasła i okolicy*, {w:] *Studia z dziejów Jasła i powiatu jasielskiego*, red. J. Garbacik, Kraków 1964, s.643-44.
W. Lubaś, *Nazwy miejscowe województwa krośnieńskiego*, [w:] *Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu*, red. St. Cynarski, t. 3, Rzeszów 1995, s.38.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

25. Opracował
tekst mgr Barbara Bosak, IX. 2000 r. *B. Bosak*
Imię, nazwisko, data, podpis
plany, rysunki mgr Barbara Bosak, IX. 2000 r. *B. Bosak*
Imię, nazwisko, data, podpis
zdjęcia fotogr. mgr B. Bosak, IX. 2000 r. *B. Bosak*
Imię, nazwisko, data, podpis
miejsce przechowania negatywów
Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1 wkładka

1. Miejscowość

NOWY ŻMIGRÓD

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

**DZWONNICA par. rzym.-kat. pw.
św. Piotra i Pawła, Nowy Żmigród**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

tekst, plany dzwonnicy i 5 fotografii

c.d. tekstu z pkt. 12.

Jana", odlany w Żmigrodzie przez ludwisarza Józefa Olszewskiego; wielki dzwon "Urban" także z 1845 r., z tej samej odlewni. Po jego pęknięciu w 1898 r. został ponownie odlany przez Antoniego Serafina, ludwisarza z Kałuża. Otrzymał nowe imię "Adam" a poświęcony został przez ks. Adama hr. Potulickiego, kanonika ołomunieckiego.

cechy charakterystyczne dla późnogotyckiej architektury na obszarze pd.-wsch. Polski.

W czasie II wojny światowej dzwonnica została zniszczona. Aktualnie pełni funkcję bramy wejściowej na plac kościelny i dzwonnicy, gdyż mechanizm zegara jest uszkodzony.

Dzwonnica zachowuje cechy stylowe utrzymane w duchu eklektyzmu.

c.d. tekstu z pkt. 13.

zdobieniem w postaci blankowania. Otwory okienne 3-kondygnacji ujęte są profilowaną opaską. W podobny sposób zdobione są okulusy w najwyższej kondygnacji.

Wnętrze - przestrzeń kondygnacji dzwonnicy rozczłonkowana jest belkami stropowymi, konstrukcji podtrzymującej dzwony, oraz dachu i hełmu.

Wyposażenie - znajdują się trzy dzwony; nieczynny mechanizm zegara wieżowego; tarcza zegarowe; w przejściu bramy wisi krzyż drewniany, XVIII w.

Instalacje - elektryczna.

Spis fotografii:

1. elewacja tylna, 2. widok na wieżbę dachową, 3. widok od strony rynku,
4. fragment dzwonnicy, 5. fragment kondygnacji dzwonów,
6. górna kondygnacja i mechanizm zegara, 7. fragment 2-kondygnacji.

Wkładkę założył:

mgr Barbara Bosak, IX. 2000 r.

(imię, nazwisko, data)

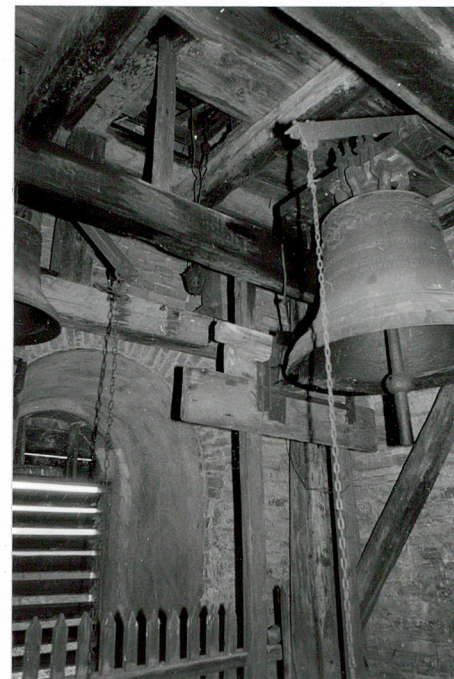
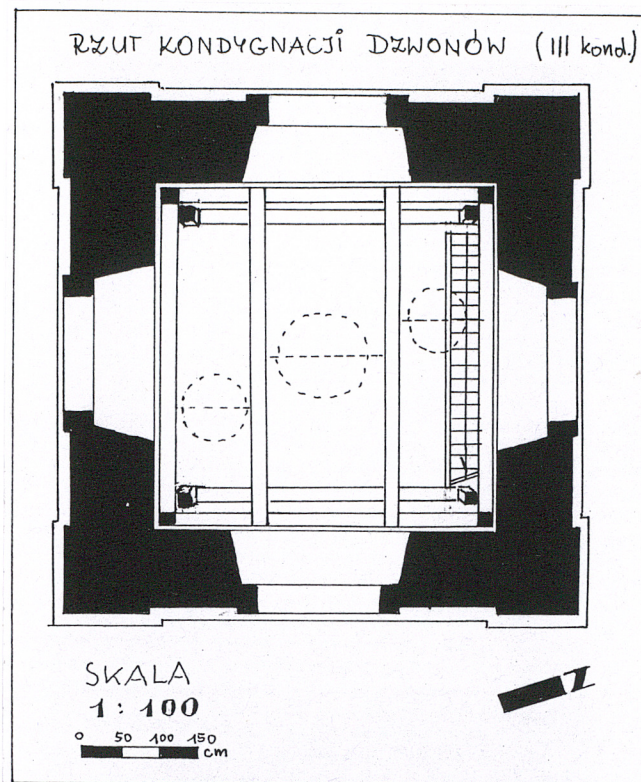
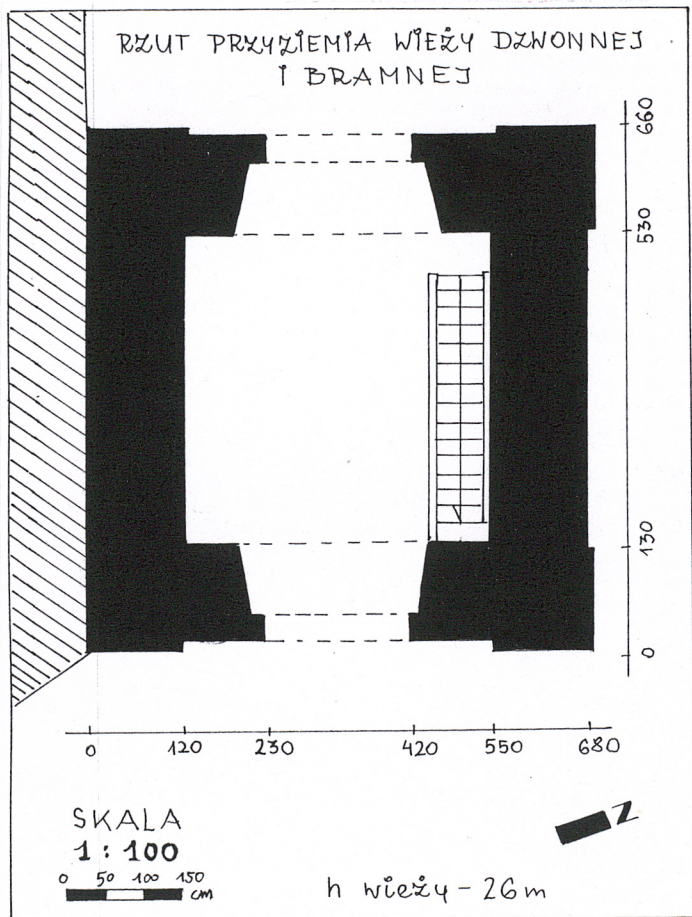
Miejsce przechowywania negatywów:

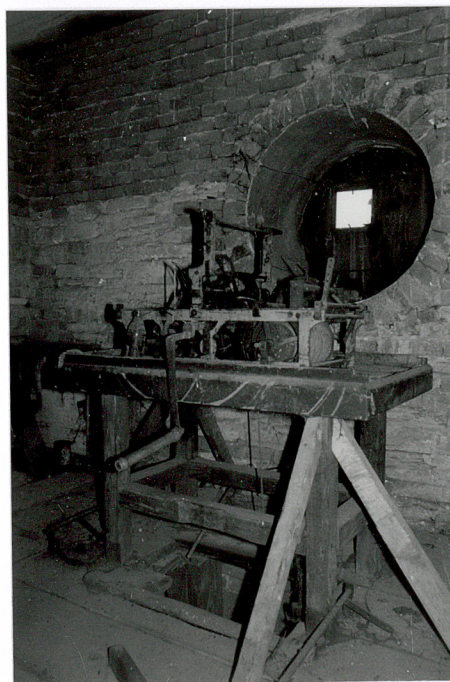
3.

4.

5.

6.

7.